

UOT 34:343.2 Cinayət hüququ, s.137-150

VASİF QULİYEV

*Azərbaycan Respublikası Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin
Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyasının
daimi fəaliyyət göstərən İşçi Qrupunun məsul əməkdaşı, hüquq üzrə
fəlsəfə doktoru*

E-mail: quliyev889@mail.ru

DOI: <https://doi.org/10.64498/PLMI8856>

NARKOTİK VASİTƏLƏRİN VƏ PSİXOTROP MADDƏLƏRİN QANUNSUZ DÖVRİYYƏSİ İLƏ BAĞLI ƏMƏLLƏRƏ GÖRƏ MƏSULİYYƏT MÜƏYYƏN EDƏN XARİCİ ÖLKƏLƏRİN CİNAYƏT QANUNVERİCİLİYİNİN MÜQAYİSƏLİ HÜQUQİ TƏHLİLİ

Açar sözlər: narkotik vasitələr və psixotrop maddələr, qanunsuz dövriyyə, cinayət qanunvericiliyi, qərb ölkələri, postsovet ölkələri, müqayisəli-hüquqi təhlil, cinayət tərkibləri, cinayət qanunvericiliyində əlavə və dəyişikliklərin edilməsi.

Keywords: narcotic drugs and psychotropic substances, illicit trafficking, criminal legislation, Western countries, post-soviet countries, comparative legal analysis, criminal provisions, amendments and additions to criminal legislation.

Anahtar kelimeler: uyuşturucu ve psikotrop maddeler, kaçakçılık, ceza mevzuatı, Batı ülkeleri, eski Sovyet ülkeleri, karşılaştırmalı hukuk analizi, cezai hükümler, ceza mevzuatında yapılan değişiklikler ve eklemeler.

Ключевые слова: наркотические средства и психотропные вещества, незаконный оборот, уголовное законодательство, страны Запада, страны постсоветского пространства, сравнительно-правовой анализ, уголовно-правовые нормы, изменения и дополнения в уголовное законодательство.

Xarici ölkələrin cinayət qanunvericiliyinin müqayisəli hüquqi təhlili göstərir ki, hazırda praktiki olaraq bütün dünya ölkələrində narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlərə görə məsuliyyət nəzərdə tutan hüquq normaları mövcuddur. Eyni zamanda xarici ölkələrin müasir qanunvericiliyi qeyd olunan əməllərə cinayət-hüquqi təsir vasitələrinin müəyyən edilməsi məsələlərinə fərqli yanaşmaların mövcudluğu da qeyd olunmalıdır. B.S. Zahidov da narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinin, xüsusi halda narkobiznesin beynəlxalq miqyaslı problemlərdən biri olduğunu, hər bir dövlətdə belə global problemlə mübarizənin müxtəlif milli tədbirlər vasitəsi ilə həyata keçirildiyini qeyd edir [3, s.142].

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, bir sıra Qərb (İspaniya, Danimarka, Avstriya, Bolqarıstan, ABŞ, Böyük Britaniya, Almaniya) və postsovet ölkələrində, həmçinin ÇXR və Türkiyədə narkotik vasitələrin və

psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlərə görə məsuliyyət nəzərdə tutan cinayət qanunvericiliyinin müqayisəli-hüquqi təhlilini məqsəduyğun hesab edirik.

İspaniyada 21 fevral 1992-ci il Qanununa uyğun olaraq, şəxsi istehlak üçün narkotik vasitələri və psixotrop maddələri saxlama əməlinə görə yalnız inzibati sanksiyalar müəyyən edilmişdir. Eyni zamanda qanunvericilikdə “şəxsi istehlak üçün” anlayışının kəmiyyət göstəriciləri müəyyən olunmamışdır və məhkəmələr bu məsələni hər bir konkret işə aidiyyətdə həll edirlər. İspaniyada narkotikləri ictimai yerlərdə qəbul etmək qadağan edilmişdir və bu tip hərəkətlər inzibati məsuliyyət doğurur. Eyni zamanda İspaniya CM-nin 368-ci maddəsinə görə insan sağlamlığına ciddi zərər vuran narkotik vasitələri satma, narkotik vasitələrin istehlakına təhrik etmə, satma məqsədilə onları əldə etmə cinayət məsuliyyəti yaradır və buna görə 3 ildən 9 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə

və cinayətin predmeti olan məhsulun (narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin) dəyərinin 3 misli və daha çox həcmdə cərimə nəzərdə tutulmuşdur. Qeyd edək ki, İspaniya Ali Məhkəməsinin qərarı ilə marixuanadan fərqli olaraq, amfetaminlər, kokain və heroin sağlamlıq üçün ciddi təhlükə yaradan narkotik vasitələr kateqoriyasına aid edilmişdir [7, s.176].

1930-cu il tarixli Danimarka CM-nin Xüsusi hissəsinin “Cəmiyyət üçün təhlükə təşkil edən cinayətlər” adlı XX fəslinin 191-ci paragrafında narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı bəzi əməllərə, xüsusən də narkotik vasitələri istehsal etməyə görə 6 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulmuşdur. Ölkənin cinayət qanunvericiliyində satış məqsədilə külli miqdarda narkotik vasitələri və ya psixotrop maddələri hazırlama, idxal etmə, ixrac etmə, istehsal etmə, habelə narkotik vasitələri satma əməllərinə görə daha sərt sanksiyalar (10 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə) müəyyən olunmuşdur.

Böyük Britaniya qanunvericiliyində narkotik vasitələri və psixotrop maddələri digər şəxslərə verilməsi istisna edilməklə saxlanmasına görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulsa da, təyin edilən cəza saxlanan narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin növünə görə fərqləndirilir. Belə ki, “A” kateqoriyasına aid edilən morfin, kokain, heroin, ekstazi, LSD və s. kimi həyat və sağlamlıq üçün təhlükəli olan narkotik vasitələri saxlamaya görə daha sərt sanksiyalar nəzərdə tutulmuşdur [3, s.50].

Almaniya qanunvericisi tərəfindən narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə, cinayət məsuliyyəti yaradan yaş həddi 14 yaş müəyyən edilmişdir. 28 iyul 1981-ci il tarixli “Narkotik vasitələrin dövriyyəsi haqqında” Almaniya Federal Qanunun 6-cı bölməsinə narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlərə görə, məsuliyyət müəyyən edən 29, 29a, 30, 30a, 30b kimi beş paragraf daxil edilmişdir [24].

Almaniya Federal Qanunun 29-cu paragrafında narkotik tərkibli bitkini qanunsuz becərmə, satma, satış məqsədi olmadan idxal və ixrac etmə, digər şəxsə qanunsuz olaraq narkotik vasitə əldə etmək üçün şərait yaratma, digər şəxsi narkotik vasitə istehlakına təhrik etmə, ictimai yerlərdə narkotik vasitələri yayma kimi əməllərə görə cinayət məsuliyyəti müəyyən edilmişdir. Qeyd edək ki, Almaniya Federal Qanunun 29-cı paragrafının 8-ci hissəsində narkotik vasitələrin reklamına görə də

cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulmuşdur. Federal Qanunun 29a paragrafında 21 yaşına çatmış şəxs tərəfindən 18 yaşına çatmayan şəxsə narkotik vasitəni istehlak və ya saxlama üçün vermə və ya xeyli miqdarda narkotik vasitəni satma əməllərinə görə cinayət məsuliyyəti müəyyən olunmuşdur. Federal Qanunun 30-cu paragrafında banda və ya mütəşəkkil dəstənin üzvü tərəfindən narkotik vasitələri qanunsuz yetişdirmə, istehsal etmə və ya satma əməllərinə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutan müddəə əks olunmuşdur [15, s.112-113].

Fransanın qüvvədə olan qanunvericiliyinə görə, narkotiklərin ictimai yerlərdə istehlakı 2 aydan 1 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə və ya cərimə ilə cəzalandırılır. Fransa qanunvericiliyində “şəxsi istehlak üçün saxlama” anlayışı olmadığından şəxsə istənilən miqdarda dövriyyəsi qadağan edilmiş narkotik maddələri saxlama ya istehlak, ya da satma kimi nəzərdən keçirilir [25].

Bəzi xarici ölkələrdə narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı əməllərin kriminallaşdırılması xüsusi qanunlar çərçivəsində həyata keçirilir. Belə ölkələrdən biri də Avstriyadır. Avstriya CM-də narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı əməllərə görə məsuliyyət müəyyən edən normalar yoxdur. Bu ölkədə qeyd olunan əməllərə görə məsuliyyət narkotik vasitələr haqqında Qanunla müəyyən olunur. Məsələn, Qanunun 28-ci paragrafının 2-5-ci abzalarında və 31-ci paragrafın 2-ci abzasında narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və prekursorların qanunsuz dövriyyəsi ilə məşğul olmaq üçün banda və ya cinayətkar dəstə təşkil etməyə görə cinayət məsuliyyəti müəyyən olunmuşdur.

ABŞ-da federal səviyyədə narkocinayətlərə görə məsuliyyət məsələləri ABŞ-nın Qanunlar Külliyyatının XXI kitabının 13-cü fəslinin 1 və 2-ci hissələrində əks olunmuşdur. Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin leqal dövriyyəsi qaydalarını pozma əməlləri ilə bağlı cinayət məsuliyyəti 842-843-cü maddələrdə nəzərdə tutulmuşdur. Məsələn, 842-ci maddəyə əsasən nəzarət altında olan maddələrin istehsalı, saxlanması, paylanması və reallaşdırılması qaydalarını bu qaydalara əməl etməli olan səlahiyyətli şəxs tərəfindən pozma cinayət məsuliyyəti doğurur [8, s.65].

ABŞ Qanunlar Külliyyatının 841-ci paragrafı üç hissədən ibarətdir və bu normada dövriyyəsi nəzarət altında olan maddələri qanunsuz istehsal etmə, yayma, daşıma əməllərinə görə cinayət məsuliyyəti

nəzərdə tutulur. Bu paraqrafda həmçinin, internet şəbəkəsi vasitəsilə dövriyyəsinə nəzarət edilən narkotik vasitələri və psixotrop maddələri qanunsuz göndərmə və yayma cinayət məsuliyyəti doğuran əməllər kateqoriyasına aid edilmişdir. ABŞ Qanunlar Külliyyatının 860-cı paraqrafında “məktəb zonaları” hesab edilən ərazilərdə narkotik vasitələri yayma ilə bağlı hərəkətlərə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulmuşdur. 860-cı paraqrafda həmçinin, 21 yaşına çatmış şəxs tərəfindən 18 yaşına çatmayan şəxsi narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə cəlb etmə əməllərinə görə məsuliyyət müəyyən edən müddəalar əks olunmuşdur. Qanunlar Külliyyatının 860a paraqrafında 18 yaşına çatmayan şəxsin iştirakı ilə və ya onun olduğu və ya yaşadığı yerdə metamfetamin və onun duzlarının istehsalı və yayılması ilə məşğul olan şəxslərə münasibətdə kifayət qədər sərt sanksiyalar müəyyən edilmişdir. Qanunlar Külliyyatının 861-ci paraqrafında isə 21 yaşına çatmayan şəxslərin və hamilə qadınların yanında narkotikləri hazırlama, satma və yayma əməllərinə görə kifayət qədər sərt sanksiyalar müəyyən edilmişdir [15, s.114]. Ölkənin Federal qanunvericiliyində yetkinlik yaşına çatmayanlar və gənclər mühitində (məktəblərdə, universitetlərdə və s.) narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin yayılmasına istiqamətlənmiş əməllər ictimai təhlükəliliyi yüksək olan cinayətlər kateqoriyasına aid edilmişdir [11, s.9-10].

Çin Xalq Respublikasının CM-də narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşıdurmanı cinayət-hüquqi vasitələrlə təmin edən xeyli sayda normalar vardır. Belə ki, narkotik vasitələrin qaçaqmalçılığı, narkotik vasitələri daşıma, satma (maddə 347), külli miqdarda narkotik vasitələri qanunsuz saxlama (maddə 348), narkotik vasitələrin reallaşdırılmasından əldə edilən pul vəsaitlərini leqallaşdırma (maddə 349), dövlətin ərazisində narkotik vasitələrin dövriyyəsi qaydalarını pozma (maddə 350), narkotik tərkibli bitkiləri kultivasiya etmə (maddə 351), narkotik xassəli bitkilərin toxumlarını və ya şitillərini daşıma, saxlama, satma (maddə 352), digər şəxsləri narkotik vasitələrin istehlakına cəlb etmə və ya təhrik etmə (maddə 353), narkotik vasitələrin istehlakı üçün şəraitlərin yaradılması və ya bunun üçün xüsusi binaların (mənzillərin) və digər yerlərin təqdim edilməsi (maddə 354), apteklərdə və digər tibb müəssisələrində narkotik vasitələrin satışı və reallaşdırılması qaydalarını pozma (355), narkocinayətləri təkrar törətmə (maddə 356).

CM-də yetkinlik yaşına çatmayanların narkotik vasitələrin qaçaqmalçılığına cəlb edilməsinə görə 15 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə, ömürlük azadlıqdan məhrum etmə və ya ölüm hökmü (CM-nin 347-ci maddəsi) nəzərdə tutulmuşdur [14, s.76].

ÇXR-da ümumən cinayət məsuliyyəti 16 yaşdan başlayır, lakin narkotik vasitələri və psixotrop maddələri yayma ilə bağlı əməllərə görə cinayət məsuliyyəti yaradan yaş həddi aşağı salınaraq 14 yaş müəyyən edilmişdir (CM-nin 17-ci maddəsi) [15, s.114].

Türkiyədə də cinayət-hüquqi vasitələrlə narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə mübarizə məsələlərinə xüsusi önəm verilir. İlk öncə qeyd edək ki, Türkiyədə narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin icazəsiz və ya lisenziyasız istehsalı, emalı, idxalı, ixracı, onların qanunsuz dövriyyəsinə və satışına yönəlmiş bütün hərəkətlər Türkiyə Cəza Qanunu ilə hələ 1926-cı ildən cinayət məsuliyyəti doğuran əməllər kateqoriyasına aid edilmişdi.

6 iyun 1991-ci il tarixli 765 sayılı Türk Cəza Qanununda narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı əməllərə, o cümlədən narkotik vasitələri və psixotrop maddələri satış məqsədi olmadan əldə etmə, saxlama, daşıma, hazırlama kimi əməllərə, narkotik vasitələri satış məqsədilə emal, idxal, ixrac etmə, əldə etmə, saxlama, daşıma və göndərmə, həmçinin satma əməllərinə görə cinayət məsuliyyəti Qanunun 403-cü maddəsində nəzərdə tutulmuşdu. Bu maddəyə 12 cinayət tərkibi daxil edilmiş, cinayətin predmeti qismində heroin, kokain, morfin və ya həşiş çıxış etdikdə (maddə 403.6), mütəşəkkil dəstə və ya cinayətkar təşkilat tərəfindən törədildikdə (maddə 403.7), iki və ya daha artıq şəxs tərəfindən törədildikdə və ya narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə qazanc vasitəsinə və ya peşəyə çevirən şəxs tərəfindən törədildikdə (maddə 403.8), yetkinlik yaşına çatmayan şəxsdən istifadə etməklə törədildikdə (maddə 403.9), narkotiklərin satışını həyata keçirmək üçün cinayətkar dəstə və ya cinayətkar təşkilat yaratma (maddə 403.10), saxta reseptlərlə narkotik vasitələr və psixotrop maddələr əldə etmə (maddə 403.12), cinayətin tövsifedici əlamətlərinə aid edilmişdir [8, s.61-62; 12, s.155]. Göründüyü kimi, Qanunda ictimai təhlükəlilik dərəcəsi olduqca fərqli olan müxtəlif əməllərə görə cinayət məsuliyyəti müəyyən edən müddəalar bir maddəyə daxil edilmişdir. Qeyd edək ki, ölkə qanunvericisi yeni qəbul edilmiş Cəza Qanunda bu nöqsanı aradan qaldırmışdır.

Yeni minilliyin ilk illərində Türkiyədə cinayət

qanunvericiliyi əsaslı şəkildə təkmilləşdirilmiş və modernləşdirilmiş, praktiki olaraq Avropa İttifaqına üzv-dövlətlərinin cinayət qanunvericiliyinin standartları səviyyəsinə çatmışdır. Türkiyədə 26 sentyabr 2004-cü il tarixli Qanunla yeni Cinayət qanunvericiliyi (Cəza Qanunu) qəbul edilmiş və bu Qanun 8 iyul 2005-ci ildə qüvvəyə minmişdir.

26 sentyabr 2004-cü il tarixli 5237 sayılı Türkiyə Cəza Qanununun 188.1-ci maddəsinə əsasən narkotik və ya stimullaşdırıcı maddələri icazəsiz və ya lisenziyasız istehsal, idxal və ya ixrac edən şəxs 10 ildən az olmayan müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. 188.4-cü maddədə narkotik vasitənin növünün heroin, kokain, morfin olması, 188.5-ci maddədə isə bu cinayətlərin mütəşəkkil cinayətkar qrupun və ya təşkilatın üzvü tərəfindən törədilməsi cinayət məsuliyyətini ağırlaşdıran hallara aid edilmiş və bu halda sanksiyaların yarıya qədər artırılması nəzərdə tutulmuşdur [5, s.125].

Türkiyə Cəza Qanunun 190-cı maddəsi “Narkotik və ya stimullaşdırıcı maddələrin istifadəsinə şərait yaratma” adlanır. Qanunun 190.1-ci maddəsində narkotik vasitələrin və stimullaşdırıcı maddələrin istifadəsi üçün xüsusi yer, avadanlıq və ya material təqdim edən, habelə narkotiklərin istifadə və hazırlanma üsulları barədə başqalarına məlumat verən şəxsin 5 ildən 10 ilədək müddətə cəzalandırılması nəzərdə tutulmuşdur. Qanunun 190.2-ci maddəsində narkotik vasitələrdən və stimullaşdırıcı maddələrdən istifadəni açıq şəkildə təbliğ və təşviq edən və ya bu xarakterli hərəkətləri sosial şəbəkələr, internet saytları vasitəsilə həyata keçirən şəxslərin 5 ildən 10 ilədək azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılması müəyyən edilmişdir. Türk Cəza Qanununun 190.3-cü maddəsinə isə qeyd olunan əməllərin həkim, eczacı, kimyaçı, baytar, laborant, tibb bacısı, digər səhiyyə işçisi tərəfindən törədilməsi halında sanksiyaların yarıya qədər artırılması nəzərdə tutulmuşdur [4, s.3111-3126; 6, s.362].

Cəza Qanunun 191-ci maddəsinə uyğun olaraq narkotik vasitələri və stimullaşdırıcı maddələri satış məqsədi olmadan əldə etmə, saxlama, daşıma, ictimai yerlərdə onları istehlak etmə kimi əməllərə görə cərimə və ya 1 ildən 2 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası müəyyən olunmuşdur.

Təhlil göstərir ki, xarici ölkələrdə bu sahədə cinayət qanunvericiliyinin inkişafında satış məqsədi olmadan narkotik vasitələri və psixotrop maddələri əldə etmə, saxlama və daşımaya görə cinayət məsuliyyətinin yüngülləşdirilməsi, bəzi hallarda hətta inzibati xətalara əvəz edilməsi, narkoticarətə görə

məsuliyyət müəyyən edən normaların sanksiyalarının isə daha da sərtləşdirilməsi kimi xarakterik meyillər müşahidə olunur.

Qeyd edək ki, 2015-ci ildə BMT-nin Narkotiklər və Cinayətkarlıq üzrə İdarəsi narkotik vasitələrin istehlakına qarşı cinayət məsuliyyətinin müəyyən olunmasının əleyhinə çıxış etmiş və bildirmişdir ki, qeyri-tibbi məqsədlərlə narkotiklərdən istifadə etmənin və şəxsi məqsədlər üçün onları saxlamanın cinayət kimi nəzərdən keçirilməsi ictimai təhlükəsizlik və insan hüquqları sahəsində mənfi nəticələrə gətirib çıxarır [12, s.111-112].

Y.İ. Qilinski hesab edir ki, dünya birliyi tez və ya gec narkotik vasitələrin leqallaşdırılmasının zəruriliyi ideyasına gələcəkdir. Çünki narkotikdən qeyri-tibbi istifadə hər bir insanın şəxsi işidir, problemin sərt sanksiyaların müəyyən edilməsi, ciddi cinayət-hüquqi tədbirlərin qəbulu yolu ilə həll etməyə cəhd edilməsi isə hər hansı bir ciddi nəticələrə və irəliləyişə gətirməyəcəkdir [10, s.28].

Azərbaycan Respublikasının cinayət qanunvericiliyi ilə müəyyən dərəcədə uyğunluq təşkil etdiklərinə görə bir sıra postsovet ölkələrinin hazırda qüvvədə olan CM-nin narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə görə məsuliyyət nəzərdə tutan normaların təhlili də məqsədəuyğun hesab edilməlidir.

5 aprel 2001-ci il tarixli Ukrayna CM-nin 13-cü bölməsi “Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin, onların analoqlarının və ya prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi sahəsində cinayətlər və əhalinin sağlamlığının əleyhinə digər cinayətlər” adlanır və bu bölməyə aşağıdakı maddələr daxil edilmişdir: narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin, onların analoqlarının və ya prekursorlarının və ya saxtalaşdırılmış dərman vasitələrinin qaçaqmalçılığı (maddə 305); narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin, onların analoqlarının və ya prekursorlarının və ya zəhərli və ya güclü təsir edən dərman vasitələrinin qanunsuz dövriyyəsiindən əldə edilən vəsaitlərdən istifadə etmə (306); satış məqsədilə narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və ya onların analoqlarını qanunsuz istehsal etmə, hazırlama, əldə etmə, saxlama, daşıma və ya göndərmə, habelə onları qanunsuz satma (maddə 307); narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və ya onların analoqlarını talama, mənimsəmə, hədə-qorxu ilə tələb etmə, dələduzluq yolu ilə və ya vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etməklə ələ keçirmə (maddə 308); satış məqsədi olmadan narkotik vasitələri, psixotrop maddələri

və ya onların analoqlarını qanunsuz istehsal etmə, hazırlama, saxlama, daşıma və ya göndərmə (maddə 309); tiryək xaş-xaşı və ya kənaf (çətənə) əkmə və ya becərmə (maddə 310); prekursorları qanunsuz istehsal etmə, hazırlama, əldə etmə, saxlama, daşıma və ya göndərmə (maddə 311); prekursorları talama, mənimsəmə, hədə-qorxu ilə tələb etmə və ya onların dələduzluq və ya vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmək yolu ilə ələ keçirmə (maddə 312); narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının hazırlanması üçün nəzərdə tutulan avadanlığı talama, mənimsəmə, hədə-qorxu ilə tələb etmə və ya dələduzluq və ya qulluq mövqeyindən istifadə etməklə onları ələ keçirmə (maddə 313); narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının orqanizmə qanunsuz daxil edilməsi (maddə 314); narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının istehlakına təhrik etmə (maddə 315); ictimai yerlərdə narkotik vasitələrinin qanunsuz istehlakı (maddə 316); narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının qanunsuz istehlakı, istehsalı və ya hazırlanması üçün yerlərin təşkili və saxlanması (maddə 317); narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya prekursorları əldə etmək üçün saxta sənədləri hazırlama, sənədləri saxtalaşdırma, saxta sənədlərdən istifadə etmə və ya saxta sənədləri satma (maddə 318); narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, onların analoqlarının və ya prekursorlarının dövriyyəsi sahəsində müəyyən olunan qaydaları pozma (maddə 319) [23].

Ukrayna CM-nin 307, 309, 314, 315, 317-ci maddələrində cinayətin yetkinlik yaşına çatmayanlara münasibətdə və ya yetkinlik yaşına çatmayanları cəlb etməklə törədilməsi cinayətin ağır və xüsusilə ağırlaşdırıcı əlamətləri kateqoriyasına aid edilmişdir. Məsələn, satış məqsədilə narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və ya onların analoqlarını qanunsuz istehsal etmə, hazırlama, əldə etmə, saxlama, daşıma və ya göndərmə, həmçinin onları qanunsuz satma ilə bağlı əməllərə yetkinlik yaşına çatmayanları cəlb etmə cinayətin tövsifedici halı kimi nəzərdə tutulmuş, bu əmələ görə 6 ildən 10 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası müəyyən edilmişdir (Ukrayna CM-nin 307.2-ci maddəsi). Qeyd olunan cinayətlərin azyaşlıları cəlb etməklə və ya azyaşlıya münasibətdə törədilməsi isə cinayətin xüsusilə tövsifedici əlaməti kimi müəyyən edilmiş və bu əməllərə görə əmlakı müsadirə olunmaqla doqquz ildən on iki ilədək müddətə azadlıqdan məhrum

etmə cəzası nəzərdə tutulmuşdur (Ukrayna CM-nin 307.3-cü maddəsi). Ukrayna CM-nin 315.2-ci maddəsində narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların analoqlarının istehlakına təhrik etmə ilə bağlı kriminal əməllərin yetkinlik yaşına çatmayanlara münasibətdə törədilməsi cinayətin ağırlaşdırıcı halı hesab edilmiş və buna görə beş ildən on iki ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası müəyyən edilmişdir. Eynilə də, narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının qanunsuz istehlakı, istehsalı və hazırlanması üçün yerlərin təşkili və saxlanması əməllərinin yetkinlik yaşına çatmayanları cəlb etməklə törədilməsi tövsifedici əlamətlər kateqoriyasına aid edilərək (Ukrayna CM-nin 317.2-ci maddəsi) dörd ildən səkkiz ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə sanksiyası nəzərdə tutulmuşdur [23].

3 iyul 2014-cü il tarixli Qazaxıstan Respublikasının CM-də narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlərə görə məsuliyyət müəyyən edən normalar “Əhəlinin sağlamlığı və mənəviyyət əleyhinə cinayətlər” adlanan XI fəslə daxil edilmişdir. Ölkə qanunvericisi tərəfindən satış məqsədi olmadan narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların analoqlarının qanunsuz dövriyyəsi (maddə 296); narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların analoqlarını satış məqsədilə qanunsuz hazırlama, emal etmə, əldə etmə, saxlama, daşıma və ya göndərmə və ya satma (maddə 297); narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və onların analoqlarını talama və ya hədə-qorxu ilə tələb etmə (maddə 298); narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların analoqlarının istehlakına təhrik etmə (maddə 299); narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və ya onların analoqlarını, prekursorları təbliğ və ya qanunsuz reklam etmə (maddə 299-1); tərkibində narkotik vasitələr olan bitkilərin qanunsuz kultivasiyası (maddə 300); zəhərli maddələrin qanunsuz dövriyyəsi, həmçinin narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, onların analoqlarının və ya zəhərli maddələrin hazırlanması və ya emalı üçün istifadə olunan maddələrin, alətlərin və ya avadanlıqların qanunsuz dövriyyəsi (maddə 301); narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların analoqlarının istehlakı üçün tiryəxanaları təşkil etmə və ya saxlama, eyni məqsədlər üçün bina (mənzil) təqdim etmə (maddə 302); narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya zəhərli maddələrin dövriyyəsi qaydalarını pozma (maddə 303) kimi əməllərə əhəlinin sağlamlığı əleyhinə cinayətlər, yəni narkocinayətlər kateqoriyasına aid

edilmişdir [17].

Qazaxıstan Respublikası CM-nin 297.4-cü narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və onların analoqlarını yetkinlik yaşına çatmayanlara satma əməllərinə görə təqsirkar şəxs əmlakı müsadirə olunmaqla 15 ildən 20 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə və ya ömürlük azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. CM-nin 299.2-ci maddəsinə uyğun olaraq narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, onların analoqlarının istehlakına təhrik etmə yetkinlik yaşına çatmayanlara münasibətdə törədilməsinə görə 7 ildən 10 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası müəyyən edilmişdir. Bu ölkənin CM-nin 299-1-ci maddəsində cinayətin tövsifedici əlaməti kimi narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və ya onların analoqlarını təhsil müəssisələrində təbliğ və ya qanunsuz reklam etmə müəyyən olunmuş, bu əməllərə görə 3 ildən altı ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulmuşdur.

22 sentyabr 1999-cu il tarixli Gürcüstan CM-nin 33-cü fəslə "Narkotiklərlə bağlı cinayətlər" adlanır. Bu fəsildə narkotik vasitələri, onların analoqlarını, prekursorları və ya yeni psixoaktiv maddələri qanunsuz hazırlama, istehsal etmə, əldə etmə, saxlama, daşıma, göndərmə və ya satma (maddə 260); psixotrop maddələri, onların analoqlarını və ya güclü təsir edən maddələri qanunsuz hazırlama, istehsal etmə, əldə etmə, saxlama, daşıma, göndərmə və ya satma (maddə 261); narkotik vasitələrin, onların analoqlarının, prekursorların və ya yeni psixoaktiv maddələrin idxalı və ya ixracı və ya onların beynəlxalq tranzit daşınması (maddə 262); psixotrop maddələrin, onların analoqlarının və ya güclü təsir edən maddələrin külli miqdarda idxalı və ya ixracı və ya onların beynəlxalq tranzit daşınması (maddə 263); narkotik vasitələri, onların analoqlarını, prekursorları, yeni psixoaktiv maddələri, psixotrop maddələri, onların analoqlarını və ya güclü təsir edən maddələri qanunsuz ələ keçirmə (mənimsəmə) və ya hədə-qorxu ilə tələb etmə (maddə 264); narkotik vasitələri, onların analoqlarını, prekursorları, yeni psixoaktiv maddələri, psixotrop maddələri və ya onların analoqlarını qanunsuz istehsal etmək üçün gizli laboratoriya təşkil etmə və ya saxlama (maddə 266); narkotik vasitələri əldə etmək hüququ verən saxta reseptləri və ya digər sənədləri satış məqsədi üçün hazırlama və ya satma (maddə 267); psixotrop maddələri və ya güclü təsir edən maddələri əldə etmək hüququ verən saxta reseptləri və ya digər sənədləri satış məqsədi üçün hazırlama və ya satma (maddə 268); narkotik vasitələrin

və ya prekursorların hazırlanması, istehsalı, əldə edilməsi, uçotu, buraxılması, saxlanması, daşınması, göndərilməsi və ya gətirilməsi qaydalarını pozma (maddə 269); psixotrop maddələrin və ya güclü təsir edən maddələrin hazırlanması, istehsalı, əldə edilməsi, uçotu, buraxılması, saxlanması, daşınması, göndərilməsi və ya gətirilməsi qaydalarını pozma (maddə 270); narkotik vasitələrin, onların analoqlarının, yeni psixoaktiv maddələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının qanunsuz istehlakı üçün mənzillər və ya digər yerlər təqdim etmə (maddə 271); narkotik vasitələrin, onların analoqlarının, yeni psixoaktiv maddələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının istehlakına təhrik etmə (maddə 272); narkotik vasitələrin, onların analoqlarının, və ya prekursorları az miqdarda qanunsuz hazırlama, əldə etmə, saxlama, daşıma, göndərmə və ya (və) həkim təyinatı olmadan onları qanunsuz istehlak etmə (maddə 273) və məcburi müalicədən yayınma (maddə 274) kimi əməllərə görə cinayət məsuliyyəti müəyyən olunmuşdur [16].

Göründüyü kimi, Gürcüstan CM-nin bir sıra maddələrində cinayətin predmetinin narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının olmasından asılı olaraq cinayət məsuliyyətinin diferensiasiyası aparılmışdır. (məsələn, 257 və 268-ci maddələr, 269 və 270-ci maddələr).

Gürcüstan CM-nin 282.3-cü maddəsində narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və onların analoqlarının satışını uşaqlara münasibətdə həyata keçirilməsi, 287.2-ci maddəsində uşaqları narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin istehlakına təhrik etmə tövsifedici hallar dairəsinə aid edilmiş və bu əməllərə görə uyğun olaraq 12 ildən 15 ilədək müddətə və iki ildən beş ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası müəyyən olunmuşdur.

1 dekabr 2021-ci ildə qüvvəyə minmiş 28 oktyabr 2021-ci il tarixli Qırğızıstan Respublikasının CM-də narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların analoqlarının, habelə prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlər "Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, onların analoqlarının və prekursorlarının dövriyyəsi sahəsində cinayətlər" adlanan 36-cı fəslə daxil edilmiş və bu fəsildə bir sıra əməllərə görə cinayət məsuliyyəti müəyyən olunmuşdur: satış məqsədilə qanunsuz olaraq narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və onların analoqlarını hazırlama (maddə 282); narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və onların analoqlarını satış məqsədi olmadan qanunsuz hazırlama (maddə 283); prekursorları qanunsuz hazırlama (maddə

284); narkotik vasitələri və ya psixotrop maddələri talama və ya hədə-qorxu ilə tələb etmə (maddə 286); narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin istehlakına təhrik etmə (maddə 287); narkotik tərkibli bitkiləri əkmə və becərmə (maddə 288); narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, onların analoqlarının və prekursorlarının qanuni dövriyyəsi qaydalarını pozma (maddə 289); narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, onların analoqlarının istehlakı üçün tirəxanalar təşkil etmə və ya saxlama (maddə 290); narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların analoqlarını əldə etmək üçün sənədləri qanunsuz olaraq vermə və ya saxtalaşdırma (maddə 291) [18].

Qırğızıstan Respublikası CM-nin 282.3-cü maddəsində uşaqlara narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və onların analoqlarını satma tövsifedici əlamət kimi göstərilmiş və buna görə 12 ildən 15 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulmuşdur. Qırğızıstan Respublikası CM-nin 287.2-ci maddəsində narkotik vasitələrin istehlakına təhrik etmə əməllərini uşaqlara münasibətdə törədilməsinə görə 2 ildən 5 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası müəyyən edilmişdir.

18 aprel 2002-ci il tarixli Moldova Respublikasının CM-nin VIII fəslə "İctimai sağlamlıq və ictimai qayda əleyhinə cinayətlər" adlandırılmış və bu fəsildə satış məqsədi olmadan narkotik vasitələrin, etnobotanik vasitələrin və ya onların analoqlarının qanunsuz dövriyyəsi (maddə 217); satış məqsədilə narkotik vasitələrin, etnobotanik vasitələrin və ya onların analoqlarının qanunsuz dövriyyəsi (maddə 217-1); narkotiklərin, etnobotanik vasitələrin və ya onların analoqlarının istehsalı və ya emalı üçün istifadə edilən materialların və avadanlığın qanunsuz dövriyyəsi (maddə 217-3); narkotik vasitələri və ya etnobotanik vasitələri talama və ya hədə-qorxu ilə tələb etmə (maddə 217-4); narkotik vasitələri, etnobotanik vasitələri və ya onların analoqlarının qanunsuz istehlakını təşkil etmə və ya onların açıq şəkildə ictimai yerlərdə qanunsuz istehlak etmə (maddə 217-5); narkotiklərin, etnobotanik vasitələrin və ya onların analoqlarının digər şəxsin orqanizminə onun iradəsinə zidd olaraq qəsdən bilə-bilə daxil etmə (maddə 217-6); narkotiklərin dövriyyəsi qaydalarını pozma (maddə 218); narkotiklərin və ya etnobotanik vasitələrin istehlakı üçün tirəxanalar təşkil etmə və ya saxlama (maddə 219) kimi narkotik vasitələrin və

psixotrop maddələrin, habelə onların analoqlarının qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı kriminal əməllərə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutulmuşdur [19].

Qeyd edək ki, Moldova Respublikasının "Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və prekursorların dövriyyəsi haqqında" 6 may 1999-cu il tarixli Qanunun 1-ci maddəsinə görə, etnobotanik vasitələr-fizioloji, psixoloji, hallüsinogen və psixoaktiv effektiv dəyişikliklər doğuran və üzərlərinə kimyəvi maddələr çilənmiş tozların və otların və ya otların və bitkilərin müxtəlif hissələrinin qarışığıdır.

Rusiya Federasiyasının 1996-cı il tarixli CM-nin XXV fəslə "Əhəlinin sağlamlığı və ictimai mənəviyyət əleyhinə cinayətlər" adlanır və bu fəslin 228-234-cü maddələri narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlərə görə məsuliyyət müəyyən edən normalardır [24].

RF CM-nin 228-ci maddəsində narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının qanunsuz əldə etmə, saxlama, daşıma, hazırlama, emal etmə, həmçinin tərkibində narkotik vasitələr olan bitkiləri və ya tərkibində narkotik vasitələr və ya psixotrop maddələr olan psixotrop maddələri və ya onların hissələrini qanunsuz əldə etmə, saxlama, daşıma kimi əməllərə görə məsuliyyət nəzərdə tutan müddəalar daxil edilmişdir. RF CM-nin 228-1-ci maddəsi isə narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının qanunsuz istehsal etmə, satma və ya göndərmə, həmçinin tərkibində narkotik vasitələr və ya psixotrop maddələr olan bitkiləri və ya onların hissələrini qanunsuz satma və ya göndərmə kimi əməllərə görə cinayət məsuliyyəti müəyyən edir.

CM-nin 228-2-ci maddəsində narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya prekursorların, xüsusi nəzarət altında olan narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin hazırlanması üçün istifadə edilən alətlərin və ya avadanlıqların istehsalı, hazırlanması, emalı, saxlanması, uçotu, buraxılışı, reallaşdırılması, satışı, paylanması, daşınması, göndərilməsi, əldə edilməsi, istifadə edilməsi, ixracı və idxalı qaydalarını pozma ilə bağlı əməllərə görə, 228-3-cü maddədə isə külli miqdarda narkotik vasitə və psixotrop maddələrin prekursorlarını qanunsuz əldə etmə, saxlama və ya daşıma, həmçinin tərkibində narkotik vasitələr və ya psixotrop maddələr olan bitkiləri qanunsuz əldə etmə, saxlama və ya daşıma əməllərinə görə məsuliyyət nəzərdə tutulmuşdur.

Külli miqdarda narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin prekursorlarını qanunsuz istehsal etmə,

satma və ya göndərmə, həmçinin tərkibində narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin prekursorları olan bitkiləri qanunsuz satma və ya göndərmə ilə bağlı hərəkətlər RF CM-nin 228-4-cü maddəsi ilə cinayət məsuliyyətinin yaranmasına səbəb olur.

Qeyd edək ki, 228-1 və 228-4-cü maddələr RF CM-nə RF-nın 1 mart 2012-ci il tarixli Federal Qanunu ilə daxil edilmişdir. RF CM-nin 229-cu maddəsində narkotik vasitələri və ya psixotrop maddələri, həmçinin tərkibində narkotik vasitələr və ya psixotrop maddələr olan bitkiləri və ya onların hissələrini talama və ya hədə-qorxu ilə tələb etmə; 229-1-ci maddədə isə narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, onların prekursorlarının və ya analoqlarının, tərkibində narkotik vasitələr, psixotrop maddələr və ya onların prekursorları olan bitkilərin, xüsusi nəzarət altında olmaqla narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin hazırlanması üçün istifadə olunan alətlərin və ya avadanlığın qaçaqmalçılığına görə cinayət məsuliyyəti müəyyən olunmuşdur.

CM-nin 230-cu maddəsi “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının istehlakına təhrik etmə” adlanır və bu maddənin tövsifedici və xüsusilə tövsifedici əlamətləri eyni əməllərin informasiya-telekommunikasiya şəbəkələrindən istifadə etməklə, habelə yetkinlik yaşına çatmayanlara münasibətdə törədilməsi müəyyən edilmişdir. Qeyd edək ki, “informasiya-telekommunikasiya şəbəkələrindən istifadə etməklə törədildikdə” kimi tövsifedici əlamət RF-nın CM-nə 1 yanvar 2010-cu il tarixli Federal Qanunla daxil edilmişdir.

CM-nin 231-ci maddəsində tərkibində narkotik vasitələr və ya psixotrop maddələr və ya onların prekursorları olan bitkiləri qanunsuz kultivasiya etmə; 232-ci maddəsində narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının istehlakı üçün tirəxanalar təşkil etmə və ya saxlama və ya bunun üçün mütəmadi olan yerlər təqdim etmə; 233-cü maddədə narkotik vasitələri və ya psixotrop maddələri əldə etmək hüququ verən reseptləri və ya digər sənədləri saxtalaşdırma və ya qanunsuz olaraq vermə; 234-1-ci maddədə isə satış məqsədilə yeni potensial təhlükəli psixoaktiv maddələri qanunsuz istehsal etmə, hazırlama, emal etmə, saxlama, daşıma, göndərmə, əldə etmə, ölkə ərazisinə gətirmə, ölkə ərazisindən çıxarma, həmçinin onları qanunsuz satma əməllərinə görə cinayət məsuliyyəti müəyyən edilmişdir [24].

Rusiya Federasiyası CM-də narkotik vasitələrin

və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutan normalarda bu cinayətlərə yetkinlik yaşına çatmayanları cəlb edilməsinə və ya onları yetkinlik yaşına çatmayanlara münasibətdə törədilməsinə görə cinayət məsuliyyəti doğuran iki xüsusilə tövsifedici cinayət tərkibi vardır. Belə ki, CM-nin 228-1.4-cü maddəsinə uyğun olaraq narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların analoqlarını qanunsuz istehsal etmə, satma və göndərmə kimi əməllərin həyata keçirilməsinə yetkinlik yaşına çatmayanları cəlb etməyə görə 10 ildən 20 ilədək müddətdə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulmuşdur. CM-nin 230.3-cü maddəsinə görə isə yetkinlik yaşına çatmayanları narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların analoqlarının istehlakına təhrik etmə əməlinə görə 5 ildən 10 ilədək müddətdə azadlıqdan məhrum etmə cəzası müəyyən edilmişdir [24].

9 iyul 1999-cu il tarixli Belarus Respublikasının CM-nin “Əhalinin sağlamlığı əleyhinə cinayətlər” adlanan 29-cu fəslinə narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, habelə onların analoqlarının və prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlərə görə məsuliyyət nəzərdə tutan bir sıra normalar (327-332-ci maddələr) daxil edilmişdir.

21 may 1998-ci il tarixli Tacikistan Respublikasının CM-də narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlərə görə məsuliyyət nəzərdə tutan normalar (201-206-cı maddələr) “Əhalinin sağlamlığı əleyhinə cinayətlər” adlanan 22-ci fəslə daxil edilmişdir [20].

12 iyun 1997-ci il tarixli Türkmənistan Respublikasının CM-nin “Əhalinin sağlamlığı əleyhinə cinayətlər” adlanan 30-cu fəslində narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar cinayətlərə görə məsuliyyət müəyyən edən bir sıra normalar mövcuddur (292-301-ci maddələr) [21].

22 sentyabr 1994-cü il tarixli Özbəkistan Respublikasının CM-nin “Narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə təşkil edən cinayətlər” adlanan 19 fəslinə narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar cinayətlərə görə məsuliyyət müəyyən edən 7 norma daxil edilmişdir (270-276-cı maddələr).

Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikasının CM-in 26-cı fəslinə qanunsuz olaraq narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və ya onların prekursorlarını qanunsuz hazırlama, istehsal etmə, əldə etmə, saxlama, daşıma, göndərmə və ya satma (maddə

234), narkotik vasitələri, psixotrop maddələri və ya onların prekursorlarını talama və ya hədə-qorxu ilə tələb etmə (maddə 235), narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin istehlakına təhrik etmə (maddə 236), qanunsuz olaraq tərkibində narkotik maddələr olan bitkiləri kultivasiya etmə (maddə 237), narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin istehlakı üçün tiyəkxanalar təşkil etmə və ya saxlama (maddə 238), narkotik vasitələri və psixotrop maddələri əldə etmək hüququ verən reseptləri tibbi göstəricilər olmadan qanunsuz vermə və ya saxtalaşdırma (maddə) kimi əməllərə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutan maddələr daxil edilmişdir [1].

Müqayisəli-hüquqi təhlil göstərir ki, postsovet ölkələrində nəzərdən keçirilən cinayətlərin predmeti narkotik vasitələr və psixotrop maddələrdir. Eyni zamanda prekursorların dövryyəsi qaydalarını pozmağa görə cinayət məsuliyyəti yalnız Belarus, Ukrayna, Tacikistan, Azərbaycan və Türkmənistan cinayət qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuşdur. Digər postsovet ölkələrindən fərqli olaraq Belarus, Tacikistan, Azərbaycan və Türkmənistanın CM-də xüsusi nəzarət altında olan narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin hazırlanması üçün nəzərdə tutulan alətlər və avadanlıqlar da cinayətin predmetinə aid edilmişdir. Qeyd olunanlarla yanaşı, Belarus, RF, Moldova, Gürcüstan, Qazaxıstan, Ukrayna və Qırğızıstan CM-də narkotik vasitələr və psixotrop maddələr ilə yanaşı onların analoqları da bu kateqoriyalı cinayətlərin predmetinə aid edilmişdir [8, s.52-53].

RF CM-də narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə görə cinayət məsuliyyəti 12 maddədə 33 cinayət tərkibi nəzərdə tutulmuşdur. Narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlərə görə məsuliyyət nəzərdə tutan cinayət tərkiblərindən 6-ı böyük ictimai təhlükə kəsb etməyən, 10-u az ağır, 10-u ağır və 7-i xüsusilə ağır cinayətlərdir. Göründüyü kimi, RF qanunvericisi tərəfindən narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlərin 50%-dən çoxu ağır və xüsusilə ağır (33 cinayət tərkibindən 17-i) cinayətlərə aid edilmişdir [9, s.52].

Qazaxıstan Respublikasının CM-də narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar 9 maddə və 26 tərkib vardır. Bu tərkiblərdən 4-ü böyük ictimai təhlükə törətməyə, 7-i az ağır, 9-u ağır və 5-i xüsusilə ağır cinayətlərdir. Ukrayna CM-də 15 maddəni əhatə edən 4 tərkibdən 3-ü böyük ictimai təhlükə kəsb etməyən, 16-ı az ağır,

14-ü ağır və 1-i xüsusilə ağır cinayətlərlə bağlıdır. Gürcüstan CM-də narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə görə məsuliyyət nəzərdə tutan 16 maddə və 60 tərkib vardır. 10 tərkibdə böyük ictimai təhlükə kəsb etməyən cinayətlərə, 26 tərkibdə az ağır, 17 tərkibdə ağır, 7 tərkibdə xüsusi ağır cinayətlərə görə məsuliyyət müəyyən edilmişdir. Göründüyü kimi narkocinayətlərə görə məsuliyyət daha diferensiallaşdırılmış və hərtərəfli olaraq bu ölkənin qanunvericiliyində öz təsbitini tapmışdır. Qırğızıstan CM-də bu növ cinayətlər 9 maddə və 21 tərkiblə əhatə olunmuş, onların da 2-i böyük böyük ictimai təhlükə kəsb etməyən, 9-u az ağır, 8-ağır, 2-i isə xüsusi ağır cinayətlər üzrədir. Digər postsovet ölkələri ilə bağlı isə aşağıdakıları qeyd edə bilərik: Moldova 8 maddə və 23 tərkib (böyük ictimai təhlükə kəsb etməyən-7; az ağır-12; ağır-2; xüsusilə ağır-2); Belarus 8 maddə, 18 tərkib (böyük ictimai təhlükə törətməyən-1; az ağır-9; ağır-3; xüsusilə ağır-5); Tacikistan 9 maddə, 27 tərkib (böyük ictimai təhlükə törətməyən-3; az ağır-11; ağır-12; xüsusilə ağır-1); Türkmənistan 9 maddə, 19 tərkib (böyük ictimai təhlükə törətməyən-1; az ağır-6; ağır-8; xüsusilə ağır-4); Özbəkistan 6 maddə, 13 tərkib (böyük ictimai təhlükə törətməyən-0; az ağır-10; ağır-3; xüsusilə ağır-3).

Ümumilikdə götürdükdə, yetkinlik yaşına çatmayanları cəlb etməklə və ya onlara münasibətdə törədilən 5 cinayət tərkibi, Ukrayna və Moldova CM-də, 2 cinayət tərkibi isə Qazaxıstan, Qırğızıstan, RF və Gürcüstan CM-də nəzərdə tutulmuşdur.

Bir sıra postsovet ölkələrinin qanunvericiliyində (RF, Qazaxıstan və Qırğızıstanın CM-də) azadlıqdan məhrum etmə ilə yanaşı əmlakın müsadirəsi kimi cəza nəzərdə tutulmuşdur. Məsələn, Qırğızıstan CM-də də bir sıra əməllərə, o cümlədən narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların analoqlarını satış məqsədilə qanunsuz hazırlama, əldə etmə, saxlama, daşıma, habelə onların qanunsuz istehsalı və satışına (maddə 282) görə azadlıqdan məhrum etmə ilə yanaşı, əmlakın müsadirə olunması kimi cəza növü də nəzərdə tutulmuşdur.

Qeyd edək ki, narkocinayətlərə görə məsuliyyət nəzərdə tutan normaların daxil olduğu fəsilərin adlarında da müəyyən uyğunluq müşahidə edilir. Məsələn, Ukrayna CM-də narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlər “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, onların analoqlarının dövriyyəsi sahəsində cinayətlər və əhalinin sağlamlığı əleyhinə digər cinayətlər” adlanan XIII fəslə (305-320-ci maddələr), Özbəkistan CM-də narkotik vasitələrin

və psixotrop maddələrinin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlər “Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinin təşkil edən cinayətlər” adlanan müstəqil XIX fəslə daxil edilmişdir. Gürcüstan CM-nin XXXIII fəslə “Narkotiklərlə bağlı cinayətlər” (260-274-cü maddələr), Qırğızıstan CM-nin XXXVI fəslə “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, onların analoqlarının və prekursorların dövriyyəsi sahəsində cinayətlər (282-291-ci maddələr), Moldova CM-nin VIII fəslə “İctimai sağlamlıq və ictimai qayda əleyhinə cinayətlər” (217-219-cü maddələr), RF CM-nin XXV fəslə “Əhalinin sağlamlığı və ictimai mənəviyyət əleyhinə cinayətlər (228-234-cü maddələr), Belarus CM-nin XXIX fəslə “Əhalinin sağlamlığı əleyhinə cinayətlər” (327-332-ci maddələr), Tacikistan CM-nin XXII fəslə “Əhalinin sağlamlığı əleyhinə cinayətlər” (201-206-cı maddələr), Türkmənistan CM-nin XXX fəslə “Əhalinin sağlamlığı əleyhinə cinayətlər” (292-301-ci maddələr) adlanır.

Beləliklə, müqayisəli hüquqi təhlil göstərir ki, bir sıra postsovet ölkələri ilə müqayisədə AR CM-nin təkmilləşdirilmə zəruriliyi mövcuddur.

Hesab edirik ki, Azərbaycan Respublikasının CM-nin 26-cı fəslinə, əsasən də 234-cü maddəsinə son illərdə edilən çoxsaylı əlavə və dəyişikliklər edilməsinə baxmayaraq, cinayət qanunvericiliyinin bu sahəsində təkmilləşdirilmə prosesi davam etməlidir. Bu məqsədlə təklif olunur: 1) “Satış məqsədi olmadan narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların analoqlarını əldə etmə, saxlama, hazırlama, emal etmə və daşıma” adında 234-cü maddənin yeni redaksiyada verilməsi; 2) “Satış məqsədilə narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların analoqlarını əldə etmə, saxlama, hazırlama, istehsal etmə, daşıma, göndərmə və ya satma” adlı yeni 234-1-ci maddənin əlavə edilməsi; 3) “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların analoqlarının hazırlanmasında və emalında istifadə etmək məqsədilə prekursorları əldə etmə, saxlama, hazırlama, göndərmə, daşıma və ya satma” adlı yeni 234-2-ci maddənin əlavə edilməsi; 4) “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının qeyri-tibbi məqsədlərlə istehlakını və ya onların qanunsuz dövriyyəsinin təbliğ və ya reklam etmə” adlı yeni 234-3-cü maddənin əlavə edilməsi.

Fikrimizcə, yuxarıda təklif olunan dəyişiklik və əlavələr satışla müqayisədə ictimai təhlükəliliyi daha aşağı olan əməlləri (hərəkətləri) fərqləndirməyə, ümumiyyətlə, cinayət məsuliyyətinin daha dəqiq diferensiasiyasını həyata keçirməyə imkan verəcəkdir.

Qeyd olunanlarla yanaşı, CM-nin 236.2-ci maddəsinə “236.2.5. İnternet informasiya ehtiyatlarından və ya informasiya-telekommunikasiya şəbəkələrindən (sosial şəbəkələr də daxil olmaqla) istifadə etməklə törədildikdə” yeni tövsifedici və “236.3-1. Bilə-bilə 14 yaşına çatmayan şəxs barəsində törədildikdə” kimi yeni xüsusilə tövsifedici tərkiblərin, habelə CM-nin 238-ci maddəsinə “238.3.18 Yetkinlik yaşına çatmayan şəxsə (şəxslərə) narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin istehlakı üçün bina (mənzil) vermə” kimi yeni tövsifedici tərkibin əlavə edilməsi də məqsədəuyğun hesab edilməlidir.

Narkotik tərkibli yeni sintetik maddələrin yaradılması ilə bağlı cinayətkar fəaliyyətin onlara qarşı hüquq-mühafizə orqanlarının mübarizəsini həmişə üstələdiyini, həmçinin postsovet məkanında yaradılan bir çox xarici dövlətlərin (RF, Ukrayna, Belarus, Gürcüstan, Özbəkistan, Qırğızıstan, Qazaxıstan və s.) qanunverici təcrübəsini nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikasının CM-də narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar cinayətlərin predmeti qismində narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrlə yanaşı, həmçinin onların analoqlarının daxil edilməsi, müasir reallıqlara ölkə qanunvericisinin adekvat reaksiyası olardı. Analوqlar faktiki olaraq insan orqanizminə təsirinə görə tibbi amilə sahib olan, lakin hələ narkotik vasitələr və ya psixotrop maddələr üçün hüquqi amili olmayan maddələrdir (preparatlar).

Xarici ölkələrin (ABŞ, Böyük Britaniya, RF, Gürcüstan və s.) təcrübəsi, beynəlxalq təşkilatların, xüsusən də BMT-nin Narkotiklər və Cinayətkarlıq üzrə İdarəsinin mövqeyi, son illərdə narkotik vasitələr, psixotrop maddələr və onların analoqları olmayan və “yeni psixoaktiv maddələr” adlandırılan maddələrin və preparatların qanunsuz dövriyyəsi sahəsində müşahidə olunan neqativ meyillər nəzərə alınmaqla CM-nə “Güclü təsir edən yeni psixoaktiv maddələrin satışının qanunsuz dövriyyəsi” adı altında yeni 240-1-ci maddənin daxil edilməsini də təklif edirik.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi. <https://www.e-qanun.az/framework/46947>
2. Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə: real vəziyyət və həlli yolları // Bakı: Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğunun Elmi-Tədris Mərkəzi, 2021.
3. Zahidov B.S. Azərbaycanda narkotizmlə və narkobizneslə mübarizənin aktual problemləri // Bakı: Təknur 2007, 594 s.142
4. Çakmut Ö.Y. Uyuşutucu və ya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma suçu // İzmir: D.E.Ü. Hukuk Fakultesi Dergisi, 2019. c.19, özel cilt. s. 3111 – 3126 (s.3117-3120)
5. Öner M.Z. Türk Ceza Kanunda uyuşturucu madde emal, ithal ve ihrac suçları // Ankara: Türkiye Barolar Birliği Dergisi. 2010, № 88, s. 106-150
6. Yılmaz E. Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma ve özendirme suçları (TCK m.190) // Ankara: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi. 2018, № 35, s. 362
7. Алейник И.Н. К вопросу об уголовной ответственности за незаконный оборот наркотических средств, психотропных веществ, их прекурсоров или аналогов по законодательству зарубежных стран // Москва: Актуальные проблемы российского права. 2015, № 4 (15), с. 175-176с.
8. Алтунин Т.В. Уголовная ответственность за нарушение правил оборота наркотических средств и психотропных веществ: / дис. кандидата юридических наук // Москва: 2021, 222 с.
9. Витовская Е.С. К вопросу об оценке соотношения общественной опасности и санкций, установленных за преступления в сфере незаконного оборота наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов // Челябинск: Правопорядок: история, теория, практика. 2015, № 3 (6), с. 50-54
10. Гишинский Я.И. Наркотизм: социальные и криминальные проблемы // СПб: Наркотизм. Наркомания. Наркополитика. Сборник статей. 2006, с. 28-32
11. Дьяченко А., Четвертакова Е. Ответственность за незаконный оборот наркотиков по УК зарубежных стран // Москва: Уголовное право. 2011, № 1, с. 8-16
12. Идрисов Н.Т. Зарубежный опыт борьбы с незаконным оборотом наркотических средств и возможность его применения в России // Москва: Законность и правопорядок в современном обществе. 2016, с. 108-114
13. Кобец П.Н., Краснова К.А. Ключевые компоненты национальной антинаркотической стратегии Турецкой Республики // Тюмень: Юридическая наука и правоохранительная практика. 2018, № 4 (46), с. 150-157
14. Савчишкина О.Г., Степанов Г.И. Зарубежное законодательство об ответственности за контрабанду наркотических средств, психотропных веществ или их аналогов//Челябинск: Вестник Челябинского государственного университета. 2013, №17 (308), с. 74-78
15. Семенова В.В. Российский и зарубежный опыт уголовного законодательства в сфере склонения к потреблению средств и веществ, представляющих угрозу здоровью населения // Санкт-Петербург: Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России. 2017, № 1, с.110-115
16. Уголовный кодекс Грузии. <http://matsne.gov.ge/ru/document/view/16426?/>
17. Уголовный кодекс Республики Казахстан. http://continent-online.com/Document?/doc_id=31575252
18. Уголовный кодекс Республики Кыргызстан. http://online.zakon.kz/Document?/doc_id=36675065
19. Уголовный кодекс Республики Молдова. http://continent-online.com/Document?/doc_id=30394923
20. Уголовный кодекс Республики Таджикистан. http://continent-online.com/Document?/doc_id=30397325
21. Уголовный кодекс Республики Туркменистан. http://online.zakon.kz/Document?/doc_id=31295286
22. Уголовный кодекс Российской Федерации. http://continent-online.com/Document?/doc_id=30397073
23. Уголовный кодекс Украины. http://continent-online.com/Document?/doc_id=30418109
24. Уголовный кодекс Федеративной Республики Германии. <http://rawunsch.de/images/>
25. Уголовный Кодекс Франции. <http://yurist-online.org>

XÜLASƏ

Məqalədə narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı əməllərə görə məsuliyyət müəyyən edən xarici ölkələrin cinayət qanunvericiliyinin müqayisəli hüquqi təhlili aparılmışdır. Müqayisəli-hüquqi təhlil gedişində İspaniya, Danimarka, Böyük Britaniya, Fransa, Almaniya, ABŞ, Çin və Türkiyə kimi ölkələrlə yanaşı, Ukrayna, Moldova, Belarus, Qazaxıstan, RF, Gürcüstan və sair kimi postsovet ölkələrinin narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı əməllərə görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutan qanunvericilik normalarının, CM-də öz əksini tapmış cinayət tərkiblərinin analizi həyata keçirilmişdir. Xarici ölkələrin təcrübəsi nəzərə alınmaqla, Azərbaycan Respublikası CM-in 26-cı fəslinə daxil olan bir sıra maddələrdə dəyişikliklərin və əlavələrin edilməsi (məsələn, informasiya ehtiyatlarından və ya informasiya-telekommunikasiya şəbəkələrindən (sosial şəbəkələr də daxil olmaqla) istifadə etməklə narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin istehlakına təhrik etmə; narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlərin narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrinin analoqları kimi yeni predmetinin nəzərdə tutulması və bununla bağlı 26-ci fəslə daxil olan bir sıra maddələrdə uyğun dəyişikliklərin edilməsi), habelə cinayət qanunvericiliyinə yeni maddələrin əlavə edilməsi (məsələn, “güclü təsir edən yeni psixoaktiv maddələrin qanunsuz dövriyyəsi”, “narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və ya onların analoqlarının qeyri-tibbi məqsədlərlə istehlakını və ya onların qanunsuz dövriyyəsini təbliğ və ya reklam etmə”) məqsədəuyğun hesab edilmişdir.

COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS OF THE CRIMINAL LEGISLATION OF FOREIGN COUNTRIES ESTABLISHING LIABILITY FOR ACTS RELATED TO THE ILLICIT TRAFFICKING OF NARCOTIC DRUGS AND PSYCHOTROPIC SUBSTANCES

VASIF GULİYEV

Responsible employee of the permanent working group of the State Commission for Combating Drug Addiction and Illicit Trafficking of Narcotics of the Republic of Azerbaijan, doctoral student of the Forensic Science Center of the Ministry of Justice

SUMMARY

The article provides a comparative legal analysis of the criminal legislation of foreign countries establishing liability for acts related to the illicit trafficking of narcotic drugs and psychotropic substances. In the course of the comparative legal analysis, an analysis of the legislative norms of post-Soviet countries such as Spain, Denmark, Great Britain, France, Germany, the USA, China and Turkey, as well as the criminal provisions reflected in the Criminal Code, providing for criminal liability for acts related to the illicit trafficking of narcotic drugs and psychotropic substances, was carried out. Taking into account the experience of foreign countries, it was considered appropriate to make changes and additions to a number of articles included in Chapter 26 of the Criminal Code of the Republic of Azerbaijan (for example, incitement to the consumption of narcotic drugs or psychotropic substances from information resources or information and telecommunication networks (including social networks); to provide for a new subject of crimes related to the illicit trafficking of narcotic drugs or psychotropic substances as analogues of narcotic drugs or psychotropic substances and to make appropriate changes to a number of articles included in Chapter 26 in this regard), as well as to add new articles to the criminal legislation (for example, “illegal trafficking of new psychoactive substances with a strong effect”, “promotion or advertising of the consumption of narcotic drugs, psychotropic substances or their analogues for non-medical purposes or their illicit trafficking”).

UYUŞTURUCU VE PSİKOTROP MADDELERİN YASADIŞI TİCARETİYLE İLGİLİ FİİLLERDEN DOLAYI SORUMLULUĞU BELİRLEYEN YABANCI ÜLKELERİN CEZA MEVZUATININ KARŞILAŞTIRMALI HUKUKSAL ANALİZİ

VASIF GULİYEV

*Azərbaycan Cumhuriyeti Uyuşdurucu Bağımlılığı ve Kaçakçılığıyla Mücadele Devlet Komisyonu Daimi
Çalışma Grubu Sorumlusu, Adalet Bakanlığı Adli Uzmanlık Merkezi Doktora Öğrencisi*

ÖZET

Bu makalede, uyuşdurucu ve psikotrop maddelerin kaçakçılığıyla ilgili eylemlerden dolayı sorumluluğu düzenleyen yabancı ülkelerin ceza mevzuatının karşılaştırmalı bir hukuki analizi sunulmaktadır. Karşılaştırmalı hukuki analiz kapsamında, İspanya, Danimarka, İngiltere, Fransa, Almanya, ABD, Çin ve Türkiye gibi Sovyet sonrası ülkelerin mevzuat normlarının yanı sıra, uyuşdurucu ve psikotrop maddelerin kaçakçılığıyla ilgili eylemlerden dolayı cezai sorumluluk öngören Ceza Kanunu'nda yer alan cezai hükümler de analiz edilmiştir. Yabancı ülkelerin deneyimleri de dikkate alınarak, Azərbaycan Cumhuriyeti Ceza Kanunu'nun 26. Bölümünde yer alan bir dizi maddede değişiklik ve eklemeler yapılması (örneğin, bilgi kaynaklarından veya bilgi ve telekomünikasyon ağlarından (sosyal ağlar dahil) uyuşdurucu veya psikotrop maddelerin kullanımına teşvik; uyuşdurucu veya psikotrop maddelerin analogları olarak uyuşdurucu veya psikotrop maddelerin yasadışı ticaretiyle ilgili suçlara yeni bir konu eklenmesi ve bu bağlamda 26. Bölümde yer alan bir dizi maddede uygun değişiklikler yapılması) ve ceza mevzuatına yeni maddeler eklenmesi (örneğin, "güçlü etkiye sahip yeni psikoaktif maddelerin yasadışı ticareti", "tıbbi olmayan amaçlarla uyuşdurucu veya psikotrop maddelerin veya analoglarının tüketiminin veya yasadışı ticaretinin teşviki veya reklamı") uygun görülmüştür.

СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ УГОЛОВНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН, УСТАНОВЛИВАЮЩЕГО ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЗА ДЕЯНИЯ, СВЯЗАННЫЕ С НЕЗАКОННЫМ ОБОРОТОМ НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ И ПСИХОТРОПНЫХ ВЕЩЕСТВ

ВАСИФ ГУЛИЕВ

*Ответственный сотрудник постоянной рабочей группы Государственной комиссии по борьбе
с наркоманией и незаконным оборотом наркотиков Азербайджанской Республики, докторант
Центра Судебной Экспертизы Министерства Юстиции*

АННОТАЦИЯ

В статье проводится сравнительно-правовой анализ уголовного законодательства зарубежных стран, устанавливающего ответственность за деяния, связанные с незаконным оборотом наркотических средств и психотропных веществ. В ходе сравнительно-правового анализа был проведен анализ законодательных норм таких стран постсоветского пространства, как Испания,

Дания, Великобритания, Франция, Германия, США, Китай и Турция, а также уголовно-правовых норм, отраженных в Уголовном кодексе, предусматривающих уголовную ответственность за деяния, связанные с незаконным оборотом наркотических средств и психотропных веществ. Учитывая опыт зарубежных стран, признано целесообразным внести изменения и дополнения в ряд статей, входящих в главу 26 Уголовного кодекса Азербайджанской Республики (например, склонение к потреблению наркотических средств или психотропных веществ с использованием информационных ресурсов или информационно-телекоммуникационных сетей (включая социальные сети); предусмотреть новый субъект преступлений, связанных с незаконным оборотом наркотических средств или психотропных веществ, являющихся аналогами наркотических средств или психотропных веществ, и внести в этой связи соответствующие изменения в ряд статей, входящих в главу 26), а также дополнить уголовное законодательство новыми статьями (например, «незаконный оборот новых психоактивных веществ, обладающих сильнодействующим действием», «пропаганда или рекламирование потребления наркотических средств, психотропных веществ или их аналогов в немедицинских целях или их незаконный оборот»).

Rəyçi: h.e.d., professor Ş.T.Səmədova

Təqdim edən: V.Quliyev

Daxil olma tarixi: 02.09.2025

Təkrar işlənmə tarixi: göndərilməyib

Çapa imzalanma tarixi: 15.09.2025